

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัล

Performance of Chief of Staff in Digital Age

ชลธิชา ทองทา¹ ดำรงค์ชัย หยวยกย² และ ธนัสถา โรจนตรกุล³Chonticha Tongta¹ Domrongchai Yuakyong² and Tanastha Rojanatrakul³^{1,2} นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม³ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม^{1,2} Master of Public Administration program students, Faculty of Social Sciences and Local Development, Phibunsongkhram Rajabhat University, Thailand³ Public Administration Program, Faculty of Social Sciences and Local Development, Phibunsongkhram Rajabhat University, Thailand¹E-mail: chonticha_bo@outlook.co.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0008-0224-366X>²E-mail: yuakyong@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-6962-5017>³E-mail: Tanastha.r@psru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-6527-1807>

Received 16/09/2023

Revised 19/09/2023

Accepted 25/09/2023

Abstract

Background and Aims: Village chiefs and village heads are positions that play an important role in regional administration. This is because it is the last government agency to bring the policies and work of each ministry and department to the people. It is also the first unit to bring the needs and facts of the people to government service. The Village chiefs and village headmen have the same duties as other rulers to "cure suffering and maintain happiness" for the people. The Local Government Act, B.E. 2457, amended by the Local Government Act (No. 11), B.E. 2008, stipulates that the Village chiefs and village headmen are the assistants to the district chief in performing their duties and are the heads of the people in the village, in this regard, the village headman shall hold the position of a government official who performs duties in maintaining peace and order and maintaining internal security.

Methodology: This study used document analysis and related research methods. Analyze the content and present it descriptively according to the study objectives.

Results: the important duty of Village chiefs and village heads, therefore, strict control measures have been established, such as disciplinary punishment as well as civil servants. It can be considered that spatial management factors are important and extremely valuable. The operational competency of Village chiefs and village headmen in the digital era should have 3 competencies, namely; (1) Core Competency consists of; Governing and maintaining

peace and order, economic development and social development, Facilitating the termination of death for the people, and Service. (2) Job Competencies are coordination. And (3) Functional Competencies are having a variety of knowledge and skills to make the village headman's work more efficient and effective.

Conclusion: The main responsibilities of village leaders and heads include setting strict control measures and overseeing discipline, similar to disciplinary actions for government officials. Key territorial management factors are crucial, and leaders in the digital age should possess three competencies: Core Competency, encompassing governance, maintaining peace, economic and social development, and providing ethical guidance to the public; Job Competencies, involving coordination; and Functional Competencies, requiring diverse knowledge and skills for effective and efficient leadership and performance.

Keywords: Work Performance; Village Chief; Village Head; Digital Age

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นตำแหน่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพราะเป็นหน่วยราชการสุดท้ายที่จะนำนโยบายและงานของแต่ละกระทรวง ทบวง กรม ไปสู่ประชาชน อีกทั้งเป็นหน่วยแรกที่จะนำความต้องการและสภาพข้อเท็จจริงของประชาชนมาสู่ราชการ กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่เช่นเดียวกับนักปกครองอื่นๆ ที่ต้อง "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ให้แก่ประชาชน โดยในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 กำหนดให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน ทั้งนี้ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความมั่นคงภายใน

ระเบียบวิธีการศึกษา: การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอเชิงพรรณนาความตามวัตถุประสงค์การศึกษา

ผลการศึกษา: หน้าที่หลักสำคัญของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การกำหนดมาตรการในการควบคุม ดูแลอย่างเข้มงวด เช่น การลงโทษทางวินัยเช่นเดียวกับข้าราชการ และจัดได้ว่าปัจจัยทางการบริหารเชิงพื้นที่ที่สำคัญและทรงคุณค่ายิ่ง โดยสมรรถนะในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลควรมี 3 สมรรถนะ คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และด้านการบริการ สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies) คือการประสานงาน และ สมรรถนะในงาน

(Functional Competencies) การมีความรู้ทักษะที่หลากหลาย เพื่อการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

สรุปผล: หน้าที่หลักของกำนันและผู้ใหญ่บ้านคือการกำหนดมาตรการควบคุมและดูแลอย่างเข้มงวด รวมถึงการลงโทษทางวินัยและการจัดการปัจจัยทางการบริหารเชิงพื้นที่ ส่วนสมรรถนะที่สำคัญของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลควรประกอบด้วยสมรรถนะหลักที่เน้นการปกครองและรักษาความสงบสุข เศรษฐกิจ-สังคม และการบริการ รวมถึงสมรรถนะเฉพาะงานที่เน้นการประสานงานและความรู้ทักษะที่หลากหลายสำหรับปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

คำสำคัญ: สมรรถนะในการปฏิบัติงาน; กำนัน ; ผู้ใหญ่บ้าน ; ยุคดิจิทัล

บทนำ

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการแก้ไขปรับปรุงการจัดระเบียบการปกครองโดยการตั้งมณฑล เทศาภิบาลจังหวัด และอำเภอมีผู้ปกครองคือข้าหลวงเทศาภิบาลข้าหลวงเมืองและนายอำเภอดูแลตามลำดับ ซึ่งต่อมาได้ยุบการปกครองระดับมณฑล และตำแหน่งข้าหลวงได้เปลี่ยนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนการปกครองที่ต่ำกว่าอำเภอได้แบ่งเป็น ตำบล และหมู่บ้าน และมีการเปลี่ยนแปลงการสรรหากำนันผู้ใหญ่บ้านจากการแต่งตั้งโดยข้าหลวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นการเลือก โดยประชาชนในตำบลหรือหมู่บ้านนั้น ทั้งนี้ได้มีการทดลองเลือกผู้ใหญ่บ้านและกำนันเพื่อตั้งขึ้นปกครองดูแลหมู่บ้านและตำบลเป็นครั้งแรกที่อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 2435 ทั้งนี้เนื่องจากพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต้องการให้ราษฎรมีโอกาสใช้สิทธิ์ในการปกครองตนเอง (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2537 : 39-41) และต่อมาพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 บัญญัติให้ผู้ใหญ่บ้านมาจากการ “เลือก” ของประชาชนในหมู่บ้าน ในขณะที่กำนันให้มาจากการ “คัดเลือก กันเอง” ของผู้ใหญ่บ้าน การที่มีลักษณะเช่นนี้ทำให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีความเข้าใจว่าตนเองเป็น “ผู้แทน” ของประชาชนในตำบลและหมู่บ้านเช่นเดียวกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2559 : 1)

สำหรับตำแหน่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นตำแหน่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพราะเป็นหน่วยราชการสุดท้ายที่จะนำนโยบายและงานของแต่ละกระทรวง ทบวง กรม ไปสู่ประชาชน อีกทั้งเป็นหน่วยแรกที่จะนำความต้องการและสภาพข้อเท็จจริงของประชาชนมาสู่ราชการ กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่เช่นเดียวกับนักปกครองอื่นๆ ที่ต้อง “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” ให้แก่ประชาชน โดยในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านรวมถึงกำนันเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน เพื่อให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความมั่นคงภายในซึ่งเป็นหน้าที่ที่สำคัญ จึงได้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุม ดูแลอย่างเข้มงวด เช่น การลงโทษทางวินัยเช่นเดียวกับข้าราชการ (ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2559 : 1) โดยให้ถือว่ากำนันเป็น

เจ้าหน้าที่รัฐที่ดูแล ควบคุมในระดับตำบล และผู้ใหญ่บ้านเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ดูแล ควบคุมในระดับหมู่บ้าน ซึ่งเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุด และจัดได้ว่าปัจจัยทางการบริหารเชิงพื้นที่ที่สำคัญและทรงคุณค่ายิ่ง ในปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวสู่ยุค Thailand 4.0 ที่เดินทางขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ภาครัฐจะเป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง และระบบราชการจะต้องทำงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก (Better Governance, Happier Citizens) ซึ่งหมายความว่า ระบบราชการต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่เพื่อพลิกโฉม (transform) ให้สามารถเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจและเป็นพึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง (กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2565) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ซึ่งรวมถึงกำนันและผู้ใหญ่บ้านด้วย ที่ถึงแม้จะไม่ใช่ข้าราชการแต่ก็เป็นผู้แทนของรัฐ ที่ช่วยให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนภายใต้ความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามมุ่งหมาย “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” เป็นหนึ่งในการสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน ประเทศและยกระดับชีวิตของประชาชน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ถือได้ว่ากำนันและผู้ใหญ่บ้านจัดเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับราษฎรในพื้นที่มากที่สุด ซึ่งแสดงบทบาทในฐานะตัวแทนของทางราชการในหลายประการได้แก่ การอำนวยความสะดวกให้กับราษฎรในการติดต่อกับทางราชการ การตอบสนองนโยบายของทางราชการ การให้ความช่วยเหลือทางราชการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย การประชาสัมพันธ์การเป็นแหล่งข่าวให้กับทางราชการ เป็นต้น (ฉลวย พ่วงพลับ, 2548 : 1) นอกจากนี้กำนันและผู้ใหญ่บ้านยังมีบทบาทในฐานะตัวแทนประชาชนซึ่งถึงแม้ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ก็ไม่ใช่ข้าราชการประจำที่มีความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่ ตำแหน่งดังกล่าวมีลักษณะเป็นผู้อาสาเข้ามาทำงานรับใช้ประชาชนมากกว่าที่จะยึดถือเป็นอาชีพได้ โดยบทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้านที่สำคัญประการหนึ่งคือ ผู้นำชุมชนในระดับแนวหน้าของชุมชน ที่จะต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่หรือประโยชน์ของผู้ที่อยู่ภายใต้การนำของตนซึ่งได้รับความเชื่อถือยกย่องจากหมู่คณะให้อยู่ในฐานะหรือตำแหน่งที่สูงกว่าคนอื่น ๆ และทุกคนก็พร้อมที่จะเป็นผู้ตาม (อรรถวุฒิ พลสุข ญฐนนท์ เนื่องนันท์ จิราพร บาร์ศรี, 2566 : 127) ซึ่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านจึงถือเป็นผู้นำท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เสมือนฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ และรายงานข้อมูลในระดับพื้นที่เพื่อเข้าสู่กระบวนการแก้ไขปัญหาและการสื่อสารข้อมูลจากรัฐลงสู่ประชาชน ข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นทำให้ภาครัฐสามารถติดตามสถานการณ์ด้วยข้อมูลที่แม่นยำ แก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ดังนั้นการที่กำนันผู้ใหญ่บ้านจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ และดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล โดยยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง อีกทั้งต้องรองรับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั้งต่อสถานการณ์โลก และนโยบายรัฐบาล จึงควรมีสมรรถนะในหลายด้านเพื่อการเป็นผู้นำที่ดี เป็นที่ยอมรับของประชาชน สังคมและหน่วยงานองค์กรต่างๆ เพื่อนำไปพัฒนาชุมชนของตนอย่างต่อเนื่อง โดยประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม และเป็นที่พึ่งแก่ประชาชนได้ตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สมรรถนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัล รวมถึงการนำเสนอข้อเสนอแนะในการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน รายละเอียด ดังนี้

การบริหารราชการแผ่นดิน

ในทางการปกครองของประเทศไทยมีการจัดระเบียบโดยมีกฎหมายสำคัญที่ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการของเทศ คือ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 8 พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายที่กล่าวถึงการจัดแบ่งการปกครองและการบริหารราชการของประเทศไทยแต่ละระดับ และกำหนดองค์ประกอบของส่วนราชการ รวมทั้งกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ ไว้ ซึ่งเป็นการจัดโครงสร้างทั้งหน่วยงานราชการและองค์กรภาครัฐ รวมถึงการจัดสรรอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้หน่วยงานดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 8 พ.ศ. 2553 บัญญัติถึงการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินไทยว่าประกอบด้วยการบริหารราชการ 3 ส่วน ได้แก่ ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ประกอบด้วย กระทรวง ทบวง กรม ฯลฯ ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย จังหวัด และอำเภอ และระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล โดยการบริหารราชการแต่ละส่วนมีโครงสร้างภายในที่ประกอบด้วยหน่วยงานภายใต้สายการบังคับบัญชา เพื่อทำตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานนั้นๆ ส่วนการปกครองในระดับตำบล และหมู่บ้าน ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ โดยในกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดถึงอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านไว้ใน มาตราที่ 27 และ 28 กล่าวคือ กำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน และมีหน้าที่และอำนาจในการที่เกี่ยวกับความอาญา ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วผู้ใหญ่บ้านไม่ได้มีหน้าที่ในการพัฒนาหมู่บ้านโดยตรง หากแต่เป็นหน้าที่ในด้านการปกครอง เช่น การสร้างความเป็นธรรม ดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย การประสานงาน รับฟังปัญหาข้อทุกข์ร้อนของชาวบ้านแล้วแจ้งแก่ส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแก้ไขและให้ความช่วยเหลือโดยผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุน ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการอื่นเหล่านั้น ในส่วนของกำนันก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากกำนันถือเป็นผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง แต่ได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าของผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้นทำให้ออกจากจะมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้านแล้วกำนันยังมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ในระดับตำบล คือเป็นผู้ประสานงานภารกิจเกี่ยวกับการปกครอง ดูแลทุกข์สุขของลูกบ้านในระดับตำบลอีกด้วย ซึ่งถูกกำหนดไว้ในมาตรา 34-44 ของพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ (สิริกาญจน์ เอี่ยมอาจหาญ, 2564 : 52)

ความเป็นมาของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

1. ที่มาของกำนัน

กำนันมีที่มาจากการที่ให้นายอำเภอเป็นประธานประชุมผู้ใหญ่บ้านในตำบลนั้น เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านในตำบลคัดเลือกผู้ใหญ่บ้าน 1 คนขึ้นเป็นกำนัน หากมีผู้สมควรได้รับการคัดเลือกเป็นกำนันมากกว่า 1 คนให้

นายอำเภอจัดให้มีการออกเสียงลงคะแนน เมื่อผู้ใหญ่บ้านคนใดได้รับคะแนนสูงสุดให้นายอำเภอคัดเลือกผู้นั้นเป็นกำนัน ในกรณีที่ได้รับคะแนนเท่ากันให้ใช้วิธีจับสลาก ทั้งนี้กำนันมีวาระการดำรงตำแหน่งจนกว่าจะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ (สำนักบริหารปกครองท้องที่, 2564 : 3)

2. ที่มาของผู้ใหญ่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้านมีที่มาจากการเลือกโดยตรงจากราษฎรในหมู่บ้านนั้น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ผู้ใหญ่บ้านมีวาระการดำรงตำแหน่งจนกว่าจะมีอายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์โดยมีอายุ ไม่ต่ำกว่า 25 ปีในวันรับเลือกจนกว่าจะมีอายุครบ 60 ปี (สำนักบริหารปกครองท้องที่, 2564 : 3)

บทบาทหน้าที่และอำนาจของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 กำหนดให้กำนันผู้ใหญ่บ้านมีบทบาท 8 ประการ ประกอบด้วย 1. อำนาจหน้าที่ในทางปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย 2. หน้าที่ต้องรายงานต่อทางราชการ 3. การจัดทำทะเบียน 4. การนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร 5. การฝึกอบรมราษฎรให้รู้จักกระทำการในยามรบ 6. การบำรุงและส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎร 7. การจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และ 8. การอันเกี่ยวกับความอาญา (สำนักบริหารปกครองท้องที่, 2564 : 4-6) ซึ่งสามารถแบ่งได้ 4 ด้านหลัก ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบบทบาทหน้าที่และอำนาจของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

บทบาทหน้าที่	ผู้ใหญ่บ้าน	กำนัน
1. ด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎร	1. อำนาจหน้าที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน (มาตรา 10)	1. อำนาจหน้าที่อยู่ในเขตหมู่บ้าน (มาตรา 10)
	2. หัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตน และรักษาความสงบเรียบร้อย (มาตรา 27)	2. หัวหน้าราษฎรในหมู่บ้านของตนและรักษาความสงบเรียบร้อย (มาตรา 27)
	- รักษาความสงบและความสุขสำราญ	3. นอกจากอำนาจหน้าที่ที่กล่าวโดยเฉพาะให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกำนัน และมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ใหญ่บ้าน (มาตรา 34 ทวิ)
	- ควบคุมดูแลลูกบ้านให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย	
- กระทำตนเป็นตัวอย่างแก่ราษฎร		
2. ด้านที่เกี่ยวกับความอาญา	1. กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่เกี่ยวกับความอาญา (มาตรา 28)	1. กฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่เกี่ยวกับความอาญา (มาตรา 28)

บทบาทหน้าที่	ผู้ใหญ่บ้าน	กำนัน
	- เมื่อทราบข่าวการกระทำผิดกฎหมายหรือสงสัยในพื้นที่ตน/ใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อกำนัน - เมื่อพบของกลางของผู้กระทำผิดหรือสงสัย ให้จับสิ่งของนั้นและรับนำส่งต่อกำนัน - เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกระทำความผิดหรือสงสัยว่ากระทำความผิดกฎหมาย ให้จับและรับนำส่งต่อกำนัน - กรณีมีหมายหรือคำสั่งตามหน้าที่ราชการ ให้จับและรับนำส่งต่อกำนัน 2. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา - สืบสวนคดีอาญา - จับผู้กระทำผิด - อำนาจค้น - อำนาจหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา	- เมื่อทราบข่าวการกระทำผิดกฎหมายหรือสงสัยในพื้นที่ตน/ใกล้เคียง ต้องแจ้งความต่อนายอำเภอหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง - เมื่อพบของกลางของผู้กระทำผิดหรือสงสัย ให้จับสิ่งของนั้นและรับนำส่งต่อนายอำเภอหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง - เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกระทำความผิดกฎหมายหรือสงสัยว่ากระทำความผิด ให้จับและรับนำส่งต่อนายอำเภอหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง - กรณีมีหมายหรือคำสั่งตามหน้าที่ราชการ ให้จับและรับนำส่งต่อนายอำเภอหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง 2. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา - สืบสวนคดีอาญา - จับผู้กระทำผิด - อำนาจค้น - อำนาจหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา
3. ด้านงานทะเบียน	1. เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้าน และคอยแก้ไขบัญชีนั้นให้ถูกต้องเสมอ (มาตรา 27 ข้อ 4)	1. เป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่จะทำบัญชีสำมะโนครัวในหมู่บ้าน และคอยแก้ไขบัญชีนั้น

บทบาทหน้าที่	ผู้ใหญ่บ้าน	กำนัน
	2. ถ้ามีคนจร แผลกหน้านอกสำมะโนครัว หมู่บ้านนั้นเข้ามาอาศัย เป็นหน้าที่ของ ผู้ใหญ่บ้านจะต้องไต่ถามให้รู้จักตัวและรู้ เหตุการณ์ที่มาอาศัย (มาตรา 27 ข้อ 6) 3. ต้องรักษาบัญชีสำมะโนครัวและ ทะเบียนบัญชีของรัฐบาลในตำบลนั้นและ คอยแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องตรงกับบัญชี ของผู้ใหญ่บ้าน (มาตรา 41)	ให้ถูกต้องเสมอ (มาตรา 27 ข้อ 4) 2. ถ้ามีคนจร แผลกหน้านอก สำมะโนครัวหมู่บ้านนั้นเข้ามา อาศัย เป็นหน้าที่ของ ผู้ใหญ่บ้านจะต้องไต่ถามให้รู้จัก ตัวและรู้เหตุการณ์ที่มาอาศัย (มาตรา 27 ข้อ 6) 3. ให้กำนันดูแลคนเดินทาง ซึ่ง ไม่มีเหตุควรสงสัยว่าจะเป็น ผู้ร้ายให้ได้มี ที่พักตามสมควร (มาตรา 38) 4. ถ้าผู้เดินทางด้วยราชการจะ ต้องการคนนำทาง หรือขาด แคลนพาหนะ อาหาร จะต้อง ขอดต่อกำนันให้ช่วยสงเคราะห์ ถ้าหากว่าการที่จะช่วยเหลือนั้น จะต้องออกราคาจ้างเพียงใดให้ กำนันเรียกเอาแก่ผู้เดินทางนั้น (มาตรา 39) 5. ต้องรักษาบัญชีสำมะโนครัว และทะเบียนบัญชีของรัฐบาล ในตำบลนั้นและคอยแก้ไข เพิ่มเติมให้ถูกต้องตรงกับบัญชี ของผู้ใหญ่บ้าน (มาตรา 41)
4. ด้านการพัฒนาตำบล และการส่งเสริมอาชีพของ ราษฎร	1. ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีส่วนช่วยเหลืออำเภอ และกำนันในการดำเนินการดูแลรักษาสิ่ง ซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ของแผ่นดิน - ชี้แจงให้ประชาชนเห็นความสำคัญของ ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน	1. กำนันมีหน้าที่ดูแลรักษาสิ่ง ซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ของ แผ่นดิน

บทบาทหน้าที่	ผู้ใหญ่บ้าน	กำนัน
	- ตรวจสอบที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน - ทำการพัฒนาที่ดินสาธารณประโยชน์โดยประสานงานกับอำเภอเพื่อขอความร่วมมือจากข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน และมวลชนในท้องถิ่น เพื่อทำสาธารณประโยชน์ ในโอกาสอันควร - เสนอให้อำเภอพิจารณาในการใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ - ช่วยเหลือตรวจตราดูแลมิให้บุคคลหรือหน่วยราชการใดเข้าไปใช้สิทธิในที่ดินสาธารณประโยชน์ก่อนที่จะได้รับอนุมัติจากกระทรวงมหาดไทย	- ชี้แจงให้ประชาชนเห็นความสำคัญของที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน - ตรวจสอบที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน - ทำการพัฒนาที่ดินสาธารณประโยชน์ โดยประสานงานกับอำเภอเพื่อขอความร่วมมือจากข้าราชการ พ่อค้า ประชาชนและมวลชนในท้องถิ่น เพื่อทำสาธารณประโยชน์ ในโอกาสอันควร - เสนอให้อำเภอพิจารณาในการใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ - ช่วยเหลือตรวจตราดูแลมิให้บุคคลหรือหน่วยราชการใดเข้าไปใช้สิทธิในที่ดินสาธารณประโยชน์ก่อนที่จะได้รับอนุมัติจากกระทรวงมหาดไทย

นอกจากบทบาท อำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 อันเป็นกฎหมายหลักแล้วยังมีกฎหมายระเบียบข้อบังคับอื่นๆ อีกหลายฉบับที่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไว้ ซึ่งสามารถสรุปแบ่งอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้ (พิเชษฐ์ ศรีสุข และวิภาพรรณ อุปนิสากร, 2562) ดังนี้

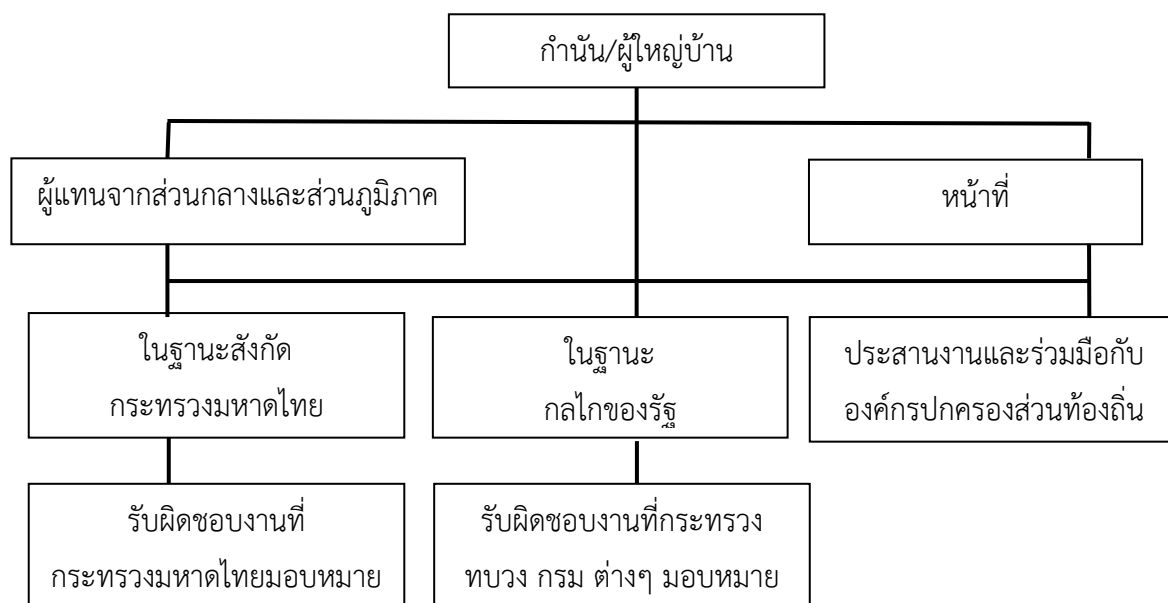
- 1) อำนาจหน้าที่ปกครองดูแลทุกข์สุขของราษฎรโดยทั่วไป
- 2) อำนาจหน้าที่ในทางอาญา
- 3) อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการทะเบียนต่างๆ

- 4) อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาและบำรุงสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์
- 5) อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร
- 6) อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำหรับการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามระเบียบกฎหมายที่ระบุไว้ดังกล่าว นั่นคือ การบริหารภายในตำบลหรือปกครองตำบลให้เรียบร้อย บางเรื่องก็เป็นเรื่องที่กำลังจะต้องปฏิบัติด้วยตนเอง หากไม่สามารถปฏิบัติได้ก็จะมอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้านทำการแทนได้ในเขตหมู่บ้าน หรือถ้าเป็นเรื่องสำคัญก็ต้องร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติหลายฝ่ายเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่คนหมู่มาก กำนันก็สามารถทำได้โดยเรียกประชุมผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนันร่วมกันปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้เรียบร้อย ถ้าจะมีเหตุการณ์ลุกลามออกไปอีกจนพันวิสัยที่กำนันจะแก้ไขด้วยตนเองได้ก็จะรายงานให้นายอำเภอและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อแก้ไขต่อไปอีกชั้นหนึ่ง

โครงสร้างอำนาจหน้าที่และบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เปรียบเสมือนตัวแทนของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ทุกกระทรวง ทบวง กรม ตามที่กฎหมายกำหนด และยังเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่เฉพาะของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เช่น เป็นตัวแทนของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ของทุกกระทรวง ทบวง กรม ที่มีได้ถ่ายโอนไปให้ท้องถิ่น ดำเนินการที่เกี่ยวกับความอาญาในฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม มาตรา 2 (1) (16) มาตรา 72 และมาตรา 92 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การเป็นผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของราษฎรในพื้นที่ รวมถึงการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะให้อำนาจไว้ และการปฏิบัติงานภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานอื่นของรัฐ เช่น นำนโยบายที่สำคัญของรัฐ หรือนโยบายเร่งด่วนของรัฐไปปฏิบัติให้สัมฤทธิ์ผลโดยมีโครงสร้างการทำงาน (สำนักบริหารปกครองท้องที่, 2564 : 9) ดังนี้

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างอำนาจหน้าที่และบทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

ที่มา : สำนักบริหารปกครองท้องที่, 2564 : 9

หลักเกณฑ์การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 มาตรา 14 (11) กำหนดว่าผู้ใหญ่บ้านต้องพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งต้องทำอย่างน้อยทุก 5 ปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้ต้องกำหนดให้ราษฎรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านด้วยโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ (ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2559)

1. ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 180 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป
2. ให้นายอำเภอจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ดังนี้
 - 2.1 ประเมินผลผู้ใหญ่บ้านทุก 4 ปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง และดำรงตำแหน่งส่วนการประเมินผลครั้งถัดไปให้ประเมินผลทุก 4 ปี นับแต่วันที่นายอำเภอประกาศให้ผ่านการประเมินผล
 - 2.2 ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการแต่งตั้ง และดำรงตำแหน่งครบ 4 ปี ก่อนวันที่ ระเบียบนี้ใช้บังคับให้เข้ารับการประเมินผลครั้งแรกภายใน 45 วัน นับแต่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ ส่วนการประเมินผลครั้งถัดไปให้ประเมินผลทุก 4 ปี นับแต่วันที่นายอำเภอประกาศให้ผ่านการประเมินผล
3. คณะกรรมการประเมินผล จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

- 3.1 นายอำเภอ เป็นประธาน
- 3.2 หัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอหรือกำนันในพื้นที่ หรือ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จำนวน 1 คน เป็นกรรมการ
- 3.3 ปลัดอำเภอ เป็นกรรมการและเลขานุการ
4. โดยการประเมินผลต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล
 - 4.2 ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ และด้านหลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 - 4.3 ด้านความพึงพอใจ โดยให้รับฟังความคิดเห็นของราษฎรในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 20 คน ทั้งนี้ต้องให้ทั่วถึงและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับพื้นที่ เพื่อประกอบการ ประเมินผลด้วย
5. ขั้นตอนการประเมินผล
 - 5.1 ประเมินผลผู้ใหญ่บ้านที่ดำรงตำแหน่งครบ 4 ปี นับแต่วันได้รับการ แต่งตั้ง (กรณีประเมินผลครั้งแรก) หรือประเมินผลทุก 4 ปี นับแต่วันที่นายอำเภอประกาศให้ผ่านการประเมินผลตามข้อ 6 สำหรับผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการแต่งตั้งและดำรงตำแหน่งครบ 4 ปี ก่อนวันที่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ ให้ประเมินผลครั้งแรกภายใน 45 วันนับแต่วันที่ระเบียบมีผลใช้บังคับ ครั้งถัดไปให้ประเมินผลทุก 4 ปี นับแต่วันที่นายอำเภอประกาศให้ผ่านการประเมินผลตามข้อ 16 โดยให้นายอำเภอดำเนินการประกาศกำหนดให้มีการประเมินผล และปิดประกาศไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านที่เข้ารับการประเมิน ประกาศอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้
 - 5.1.1. ชื่อผู้เข้ารับการประเมิน
 - 5.1.2. คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล
 - 5.1.3. กำหนดวัน และสถานที่ส่งรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านโดยส่งประกาศดังกล่าวให้ผู้เข้ารับการประเมินผลทราบด้วย (ข้อ 8)
 - 5.2 หากผู้เข้ารับการประเมินผลผู้ใดเห็นว่า ตนอาจไม่ได้รับความ เป็นธรรม อันเนื่องมาจากคณะกรรมการประเมินให้ยื่นคำร้องคัดค้านเพื่อขอเปลี่ยน กรรมการประเมินผลพร้อมชี้แจงข้อเท็จจริงและเอกสารที่เกี่ยวข้องต่อนายอำเภอภายใน 3 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง และนายอำเภอต้องวินิจฉัยให้แล้วเสร็จภายใน 3 วัน คำวินิจฉัยของนายอำเภอให้ถือเป็นที่สุด (ข้อ 9)
 - 5.3 ให้คณะกรรมการประเมินผลพิจารณาจากผลรวมที่ประเมินผลในระดับ “ผ่าน” หรือ “ไม่ผ่าน” (ข้อ 13)
 - หากผลการประเมินในระดับ “ผ่าน” รวมกันไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนการประเมินทั้งหมดที่กำหนดไว้ให้ถือว่าไม่ผ่านการประเมินผลและให้คณะกรรมการประเมินผลบันทึกรายงานการประเมินผล และรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องเสนอต่อนายอำเภอเพื่อพิจารณาดำเนินการประกาศผลการประเมิน (ข้อ 13)

- กรณีผ่านการประเมินผล ให้นายอำเภอปิดประกาศผลการประเมิน ณ ที่ว่าการอำเภอที่ทำการ กำนัน และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านที่เข้ารับการประเมินผล พร้อมทั้งแจ้งผลให้ผู้เข้ารับการประเมินทราบด้วย (ข้อ 14 วรรคหนึ่ง)

- กรณีไม่ผ่านการประเมินผล ให้นายอำเภอปิดประกาศผลการประเมิน ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการ กำนัน และที่ทำการผู้ใหญ่บ้านที่เข้ารับการประเมินผล พร้อมทั้งแจ้งผลให้ผู้เข้ารับการประเมินทราบด้วย และให้นายอำเภอออกคำสั่งให้ผู้เข้ารับการประเมินผลพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันประกาศผลการประเมิน (ข้อ 14 วรรค สอง)

5.4 เข้ารับการประเมินผลที่ไม่ผ่านการประเมินผล และได้รับคำสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง มีสิทธิอุทธรณ์ ผลการประเมินโดยยื่นอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการประเมินผลภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งให้ คณะกรรมการประเมินผลพิจารณาคำอุทธรณ์ (ข้อ 15)

- หากเห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ ให้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงคำสั่งและรายงานความเห็นพร้อมเหตุผล เสนอนายอำเภอเพื่อออกคำสั่ง

- หากไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ ให้ส่งคำอุทธรณ์พร้อมรายงาน ความเห็นและเหตุผลให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณา คำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการ จังหวัดถือเป็นที่สุด การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

2. ด้านการปฏิบัติหน้าที่และงานตามนโยบายของรัฐบาล

การประเมินผลด้านการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 รวมทั้งอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับคดีอาญาในฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การเป็นผู้ไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทของราษฎรในท้องที่ และการเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่กฎหมายเฉพาะให้อำนาจไว้ เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. 2526 พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523 พระราชบัญญัติการรับราชการทหาร พ.ศ. 2497 พระราชบัญญัติอาวุธ ปืนอื่นๆ ที่ให้อำนาจกำนันผู้ใหญ่บ้านไว้เป็นการเฉพาะ รวมทั้งการปฏิบัติงานภารกิจหรืองานอื่นตามกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการหรือตามที่กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงาน อื่นของรัฐ เช่น นโยบายที่สำคัญของรัฐ หรือนโยบายเร่งด่วนของรัฐ ไปปฏิบัติ ให้สัมฤทธิ์ผล และงานตามกรอบนโยบายของ กระทรวงมหาดไทย เช่น การค้ำชูชีพ ยาเสพติด การค้าประเวณี แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย บ่อนการพนัน การบุกรุกทำลาย ป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ (ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2559)

อนึ่ง ด้านการปฏิบัติหน้าที่และงานตามนโยบายของรัฐบาล หากเกิดเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรขึ้นในพื้นที่ให้กำนัน และผู้ใหญ่บ้านเข้าระงับยับยั้งเหตุ หรือจับกุมผู้กระทำความผิดในเบื้องต้น หากเกินขีดความสามารถหรือไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รายงานให้อำเภอทราบ และหากพิสูจน์ได้ว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้านละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือมีส่วนสนับสนุนหรือไม่รายงานให้อำเภอทราบ ถือได้ว่าเป็นการบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ให้อำเภอดำเนินการทางวินัย และให้นายอำเภอบันทึกเหตุผลบกพร่องไว้ในสมุดบันทึกผลการปฏิบัติหน้าที่และไม่ผ่านการประเมินผลในด้านนั้น ทั้งนี้หากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านรายงานเหตุดังกล่าวให้อำเภอทราบหรือได้ดำเนินการป้องกันปราบปราม หรือสามารถ ดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม ถือได้ว่าเป็นผู้มีผลงานดีเด่นให้อำเภอบันทึกผลงานไว้ในสมุดบันทึกผลการปฏิบัติหน้าที่และผ่านการประเมินผลและนำมาประกอบการพิจารณารางวัลกำนัน ผู้ใหญ่บ้านยอดเยี่ยมประจำปี

2.ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ และหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนี้

คุณลักษณะความเป็นผู้นำ	หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
1. คุณลักษณะความเป็นผู้นำ 2. การพัฒนาองค์กร 3. ความรับผิดชอบ 4. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 5. หลักธรรมาภิบาล มีคุณธรรม จริยธรรม 6. ความสามารถในการสื่อสาร 7. อื่นๆ โดยคณะกรรมการประเมินผล สามารถปรับปรุงเพิ่มเติมได้ตามความ เหมาะสมให้เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะความเป็นผู้นำ	1. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2. ระเบิดจากข้างใน การสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาล่วงหน้าแล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก 3. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่สามารถทำได้เสียก่อน 4. ทำตามลำดับขั้น เริ่มต้นจากสิ่งจำเป็นของประชาชนที่สุดก่อน และหลังจากนั้นจึงเชื่อมโยงไปถึงประเด็นด้านอื่นๆ ต่อไป 5. ภูมิสังคม ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้น และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นในการพัฒนา 6. ทำงานแบบองค์รวม มองอย่างครบวงจร 7. ไม่ติดตำรา การพัฒนาที่อนุโลมและรวมขอมกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสภาพของสังคม 8. ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุดและทำให้ง่าย

คุณลักษณะความเป็นผู้นำ	หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
	9. ทำให้ง่าย ทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย 10. การมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็น 11. ประโยชน์ส่วนรวม 12. บริการรวมที่จุดเดียว 13. ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ มองอย่างละเอียดถึงปัญหาธรรมชาติ 14. การใช้ธรรมปราบอธรรม 15. การปลูกป่าในใจคน ด้วยการปลูกจิตสำนึก 16. ขาดทุนคือกำไร “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำที่มีผลเป็นกำไรคือความอยู่ดีมีสุขของประชาชน 17. การพึ่งตนเอง การพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถ “พึ่งพาตนเองได้” 18. พออยู่พอกิน 19. เศรษฐกิจพอเพียง 20. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน 21. ทำงานอย่างมีความสุข 22. ความเพียร 23. รู้ รัก สามัคคี

3.ด้านความพึงพอใจ ประกอบด้วย

- 3.1 ด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่
- 3.2 ด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านและป้องกันภัยพิบัติ ต่างๆ
- 3.3 ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย
- 3.4 ด้านการปฏิบัติงานตามนโยบายรัฐบาล กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ
- 3.5 ด้านการศึกษา ศาสนา และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน
- 3.6 ด้านการเอาใจใส่ข้อราชการ ประกาศ ระเบียบ กฎหมายและนโยบายของรัฐ

3.7 ด้านการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ความรักความสามัคคีให้เกิดในหมู่บ้าน

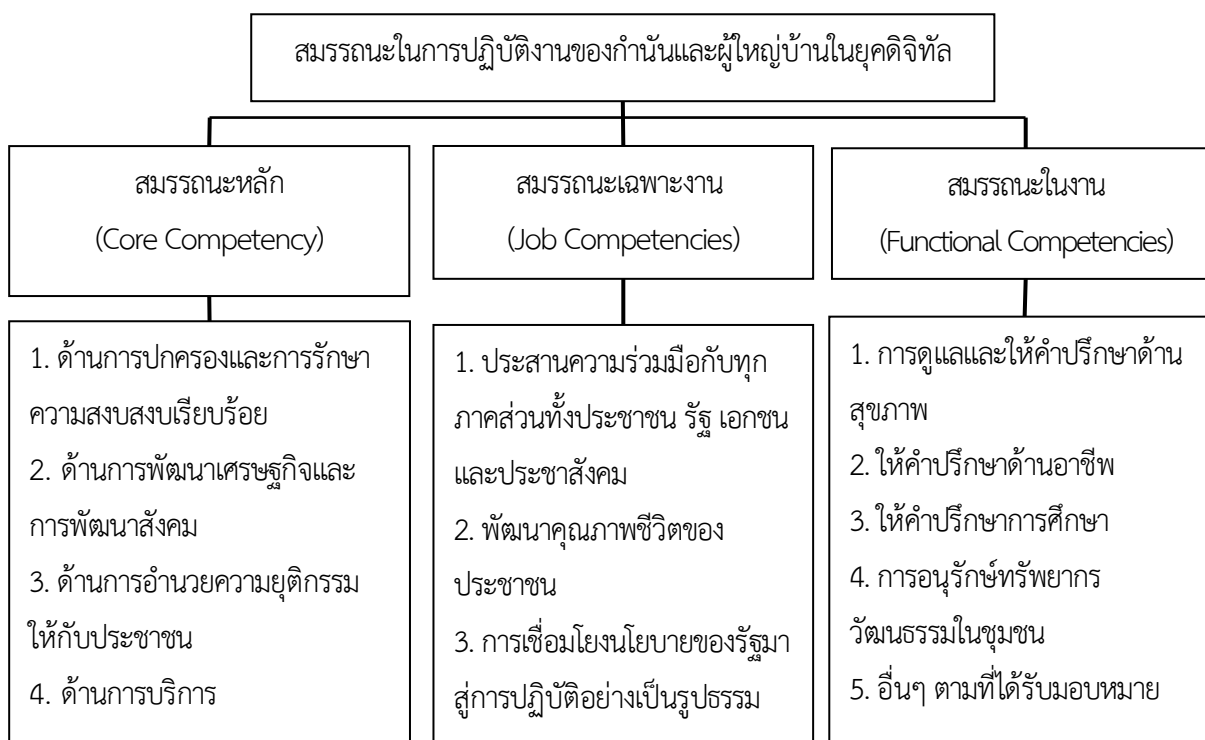
3.8 ด้านการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน การส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

3.9 ด้านการประสานหรืออำนวยความสะดวกแก่ราษฎรในหมู่บ้านในการติดต่อหรือบริการจากหน่วยงานของรัฐ

จากที่กล่าวมาข้างต้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีความสำคัญในการปกครองระดับพื้นที่ แต่ด้วยการความผันผวนทางสังคม จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามเงื่อนไขของพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเกิดความพึงพอใจแก่ทุกฝ่ายทั้งประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผลการประเมินจะเป็นตัวกำหนดขีดความสามารถในการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายด้วย

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัล

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลควรมี 3 สมรรถนะ คือ 1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) ในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ.2551 ซึ่งเป็นความสามารถสำคัญที่กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องมีเพื่อช่วยเหลือลูกบ้าน และดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน รวมทั้งเป็นการดำเนินงานตามแนวทางที่ราชการได้กำหนดไว้ 2. สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies) เป็นสมรรถนะที่จำเป็นกับตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ถือว่าเป็นตัวแทนของหน่วยงานในชุมชน ที่จะคอยช่วยเหลือบรรเทาทุกข์เบื้องต้นให้แก่คนในชุมชนของตนเองได้ ซึ่งสมรรถนะที่จำเป็นกับตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านดังกล่าวคือการประสานงานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการดำเนินงาน หากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถประสานงานหรือเชื่อมโยงในระดับพื้นที่ไม่ได้ อาจจะมีผลกระทบกับประชาชนในการให้ความช่วยเหลือในอนาคต ดังนั้นจึงต้องพึงพาการบริหารงานทั้งในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดด้วยเช่นกัน เพื่อให้ประโยชน์ของประชาชน และ 3. สมรรถนะในงาน (Functional Competencies) เป็นความสามารถของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่มีตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งในปัจจุบันบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านค่อนข้างกว้างและหลากหลาย เนื่องจากการให้บทบาทหน้าที่แก่กำนันผู้ใหญ่ในการเป็นฝ่ายปกครอง บำบัดทุกข์-บำรุงสุขให้แก่ประชาชน จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะที่หลากหลาย โดยไม่ใช่ความรู้เชิงลึกเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ต้องมีความรู้ในหลายด้าน เพื่อสามารถเป็นที่พึ่งหรือให้คำแนะนำแก่ลูกบ้านเบื้องต้นได้ และทำให้ปัญหาได้รับการแก้ไขได้อย่างทันท่วงทีรวมทั้งมีแนวทางการแก้ไขที่ถูกต้อง ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลกำนัน ผู้ใหญ่บ้านโดยตรงก็ควรเสริมองค์ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานให้แก่กำนันผู้ใหญ่บ้านอย่างสม่ำเสมอ ทั้งผ่านการอบรม การประชุม หรือใบประกาศแจ้งข้อมูลต่างๆ เป็นต้น และหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ก็ควรสนับสนุนองค์ความรู้และทักษะให้แก่ผู้ใหญ่บ้านควบคู่ไปเช่นกัน

สำหรับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 3 สมรรถนะ คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และด้านการบริการ สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies) คือการประสานงาน และ สมรรถนะในงาน (Functional Competencies) การมีความรู้ทักษะที่หลากหลาย

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency)

สำหรับสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย

1.1 ด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย

สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อยมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากยุคดิจิทัลนี้เป็นยุคที่เทคโนโลยีและสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลมากในการสร้างและรักษาความสงบในสังคม สมรรถนะหลักนี้รวมถึงความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารในการปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการจัดการข้อมูลและข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ อย่างรอบด้านเพื่อให้สามารถตัดสินใจอย่างสม่ำเสมอและรวดเร็ว นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกดิจิทัลอย่างชาญฉลาดและมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการรักษาความสงบในยุคดิจิทัลนี้

นอกจากนี้ กำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลยังต้องมีความสามารถในการสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างกับประชาชนและองค์กรอื่น ๆ ที่มีผลกับการปกครองและการรักษาความสงบ เข้าใจความต้องการและความรุนแรงในสังคมดิจิทัล และมีความสามารถในการสร้างสรรค์แนวทางการทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างความสงบ อีกทั้งยังต้องมีความมีความยืดหยุ่นในการปรับตัวกับการ

เปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในสังคมและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้สามารถรักษาความสงบและความมั่นคงในยุคดิจิทัลที่เติบโตอย่างรวดเร็วได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัยสำหรับทุกคนในสังคมที่มีเทคโนโลยีมากขึ้นและความเชื่อมโยงทางดิจิทัลอันกว้างขวางที่เรามีในปัจจุบัน

1.2 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม

สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนการเติบโตของเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชากรในสังคมดิจิทัลขณะเดียวกันที่รักษาความเป็นสงบและความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี สมรรถนะหลักนี้รวมถึงความเข้าใจในเทคโนโลยีและการสื่อสารที่สามารถใช้ในการสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น การสร้างพื้นที่สำหรับธุรกิจดิจิทัล การส่งเสริมการลงทุนในด้านเทคโนโลยี และการสนับสนุนผู้ประกอบการให้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ที่สามารถเพิ่มความมั่นคงและสร้างรายได้ให้กับสังคมได้อย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ กำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลยังต้องมีความสามารถในการสร้างสรรค์แนวทางการพัฒนาที่เชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจและสังคม การสนับสนุนการศึกษาและการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีในประชากร เพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการทำงานในอนาคต และการสร้างนโยบายที่สนับสนุนความเป็นเลิศทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม นอกจากนี้ยังควรสร้างมาตรการเพื่อรับมือกับผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กรและสังคมในด้านต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและความเป็นธรรมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในยุคดิจิทัลนี้เพื่อให้สามารถสร้างความเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชากรทั่วไปได้อย่างยั่งยืนและเท่าเทียม

1.3 ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน

สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนเป็นมิติสำคัญที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่และความมั่นคงของสังคมในยุคนี้ การอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนหมายถึงการให้โอกาสและการเข้าถึงสิทธิและบริการทางด้านสังคมแก่ทุกกลุ่มของประชาชนโดยเท่าเทียม โดยไม่สนว่าเพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือฐานะสังคมของบุคคลนั้น ๆ สมรรถนะหลักในด้านนี้รวมถึงความเข้าใจในหลักการความเป็นเลิศทางด้านกฎหมายและนโยบายสาธารณะที่ส่งเสริมความเสมอภาคในสังคมดิจิทัล รวมถึงการจัดระบบและกระบวนการที่เป็นธรรมและเป็นประสิทธิภาพในการประมวลผลคำตัดสินใจและการให้บริการแก่ประชาชนในสังคมดิจิทัล

นอกจากนี้ สมรรถนะหลักในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนยังรวมถึงการสร้างการเชื่อมโยงและการสื่อสารที่มีความโปร่งใสและมีความเอื้อเฟื้อต่อกันระหว่างผู้บริหารและประชาชน การเปิดโอกาสให้กับประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการออกแบบนโยบายที่มีผลต่อชีวิตของพวกเขา รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้กับประชาชนในการออกแบบและใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพวกเขา ทั้งนี้เพื่อให้สังคมดิจิทัลเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นสิ่งที่สร้างความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนและมั่นคงสำหรับทุกกลุ่มและบุคคลในสังคมนี้ได้อย่างยั่งยืน

1.4 ด้านการบริการ

สมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลด้านการบริการเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการจัดการบริการในสังคมที่มีการเทคโนโลยีและการเชื่อมต่ออย่างหลากหลาย ซึ่งประสาน

กับการตอบสนองความต้องการของประชาชนในรูปแบบที่ทันสมัยและมีคุณภาพสูงสุด สมรรถนะนี้รวมถึงความเข้าใจในเทคโนโลยีและแนวคิดทางด้านการบริการที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล เช่น การใช้แพลตฟอร์มและแอปพลิเคชันในการเปิดบริการและการจัดการข้อมูลลูกค้า การควบคุมและรักษาความเชื่อถือของลูกค้าในสังคมออนไลน์ และการพัฒนากลยุทธ์ในการให้บริการอย่างต่อเนื่องและทันสมัย

นอกจากนี้ สมรรถนะหลักในด้านการบริการในยุคดิจิทัลยังควรรวมความสามารถในการจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทำการตัดสินใจและวางแผนการบริการอย่างเป็นระบบและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในการปรับตัวตามความต้องการของตลาดและลูกค้า เข้าใจความสำคัญของการสร้างประสบการณ์ลูกค้าที่ดีในโลกดิจิทัลที่เติบโตอย่างรวดเร็ว และการทำงานร่วมกับทีมหรือพันธมิตรในการพัฒนาและส่งมอบบริการในรูปแบบที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมและเป็นไปตามการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการเคลื่อนไหวของตลาดได้อย่างเหมาะสมและความรวดเร็ว

2. สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies)

2.1 ด้านการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งประชาชน รัฐ เอกชน และประชาสังคม

สมรรถนะด้านการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งประชาชน รัฐ เอกชน และประชาสังคมเป็นทักษะสำคัญที่ผู้บริหารและผู้บริหารสูงสุดควรพัฒนาในยุคปัจจุบันและอนาคต ความสามารถในการเชื่อมโยงและสร้างความร่วมมือระหว่างพวกเขากับส่วนต่าง ๆ ของสังคมช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาและท้าทายที่มีความซับซ้อนอย่างเต็มประสิทธิภาพ การสร้างความเข้าใจและการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเสริมให้เกิดนโยบายและโครงการที่มีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสังคมและสร้างสังคมที่ยั่งยืนและยั่งยืนมากขึ้น เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อออนไลน์เปิดโอกาสให้สามารถเชื่อมโยงและประสานงานกับกลุ่มที่แตกต่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาความสามารถในการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนทั้งหมดเป็นประโยชน์สำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียมและยั่งยืน

2.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

สมรรถนะด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการออกแบบและปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลและชุมชนให้ดีขึ้น สมรรถนะนี้รวมถึงการสนับสนุนการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเสริมสร้างทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาอาชีพและชีวิตประจำวัน การส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงการสนับสนุนการเข้าถึงบริการทางสุขภาพและการดูแลสุขภาพที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังรวมถึงการสนับสนุนการเข้าถึงทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อสร้างโอกาสให้กับประชาชนในการมีเงินทองและความมั่นคงในชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นภารกิจสำคัญในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนและเท่าเทียมทางสังคมและเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่มีคุณภาพและมีความสุขสำหรับทุก ๆ คนในสังคม

2.3 การเชื่อมโยงนโยบายของรัฐสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

สมรรถนะของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในด้านการเชื่อมโยงนโยบายของรัฐสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมคือความสามารถในการเข้าใจและการประสานนโยบายรัฐบาลให้อยู่ในกรอบที่ถูกต้องและมีความยุติธรรม เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐมีผลสัมฤทธิ์และสอดคล้องกับความคาดหวังและสิทธิของประชาชน การมีความเข้าใจในนโยบายและกฎหมายที่มีผลต่อสังคมและเศรษฐกิจ เช่น นโยบายสังคมบริการและนโยบาย

เศรษฐกิจ และการสามารถแสดงความคิดเห็นและแนวคิดอย่างเปิดเผยเพื่อส่งเสริมการพัฒนานโยบายที่เป็นรูปธรรมและส่งเสริมความเท่าเทียมและความยุติธรรมในสังคม สมรรถนะนี้เป็นสิ่งสำคัญในการให้คำแนะนำและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการพิสูจน์ความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการกำกับดูแลนโยบายและการปฏิบัติของรัฐเพื่อประโยชน์ของสังคมในระยะยาว

3.สมรรถนะในงาน (Functional Competencies)

สำหรับสมรรถนะในงาน (Functional Competencies) ในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัล

3.1 การดูแลและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ

สมรรถนะของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในด้านการดูแลและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพควรประกอบด้วย ความเข้าใจทางทฤษฎีและปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพและการดูแลสุขภาพ การมีความรับผิดชอบในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน การสามารถให้คำปรึกษาและแนะนำเรื่องดูแลสุขภาพให้กับบุคคลและชุมชนในลักษณะที่เป็นประโยชน์และเหมาะสม การสร้างความเข้าใจในปัญหาสุขภาพที่พบในสังคมและการเสนอแนะทางเลือกหรือการพัฒนานโยบายสาธารณสุขที่สนับสนุนความเท่าเทียมและการเข้าถึงบริการสุขภาพ สมรรถนะด้านการดูแลและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพยังควรรวมการสื่อสารและการสร้างความเข้าใจกับผู้รับบริการที่มีความหลากหลายในวัยรุ่นผู้สูงอายุและกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูง เพื่อสร้างสังคมที่มีสุขภาพดีและมีคุณภาพสำหรับทุกคนในสังคม

3.2 การให้คำปรึกษาด้านอาชีพ

สมรรถนะของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในด้านการให้คำปรึกษาด้านอาชีพควรรวมถึงความเข้าใจในแนวทางอาชีพและสายงานที่ต่างกันในตลาดแรงงาน การมีความรู้และทักษะในการแนะนำและเสนอคำปรึกษาที่เป็นประโยชน์สำหรับการพัฒนาอาชีพและสร้างโอกาสในอนาคต การสามารถให้คำปรึกษาในการวางแผนอาชีพและการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมสำหรับบุคคลแต่ละราย การสร้างแนวทางและแผนการเรียนรู้รอบด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงในสายงาน สมรรถนะด้านการให้คำปรึกษาด้านอาชีพยังต้องรวมการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและการสร้างความเข้าใจที่ดีกับบุคคลที่ต้องการคำปรึกษา เพื่อช่วยส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและความรู้ในสายงานต่าง ๆ และเป็นที่ปรึกษาในการเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนงานหรือการเรียนรู้ในอาชีพใหม่ เพื่อให้บุคคลและชุมชนสามารถตระหนักถึงโอกาสอาชีพและสามารถพัฒนาตนเองในอาชีพที่ตรงกับความฝันและเป้าหมายของพวกเขา

3.3 การให้คำปรึกษาการศึกษา

สมรรถนะของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในด้านการให้คำปรึกษาการศึกษาควรมีความเข้าใจในกระบวนการการเรียนรู้และการสอนในระบบการศึกษา การมีความรู้และความเข้าใจในหลักการและแนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพ การสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กระตุ้นความสนใจและการเรียนรู้อย่างเต็มที่ การสามารถให้คำแนะนำและสนับสนุนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพในอนาคต ความสามารถในการเข้าใจและเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสการศึกษาและทางเลือกอาชีพที่เหมาะสม สมรรถนะด้านการให้คำปรึกษาการศึกษาช่วยให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านสามารถเป็นที่ปรึกษาและผู้นำในการส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ในชุมชนและสังคม ช่วย

เสริมสร้างนักเรียนและผู้เรียนที่มีความมุ่งมั่นและความรู้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาและการอาชีพที่เหมาะสม

3.4 การอนุรักษ์ทรัพยากร วัฒนธรรมในชุมชน

สมรรถนะของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมในชุมชนเน้นความเข้าใจและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การสนับสนุนและส่งเสริมนโยบายและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การสร้างพื้นที่สีเขียว การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การสร้างการเชื่อมโยงและการร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างสังคมที่มีการบำรุงรักษาทรัพยากรและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น สมรรถนะนี้ยังเน้นการสร้างเอกลักษณ์วัฒนธรรมและค่านิยมในชุมชน เช่น การสนับสนุนศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การส่งเสริมการศึกษาและการสื่อสารเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างความเชื่อมโยงและความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อชุมชนและรุ่นหลัง

3.5 อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

สมรรถนะของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในด้านอื่น ๆ จะขึ้นอยู่กับบทบาทและภาระงานที่ได้รับมอบหมายในบริบทที่แตกต่างกัน สมรรถนะเหล่านี้อาจรวมถึงการวางแผนและบริหารจัดการทรัพยากรทั้งทางมนุษย์และทรัพยากรทางการเงินในองค์กร การสนับสนุนและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การสามารถสื่อสารและการสร้างความเข้าใจในองค์กรและชุมชน การพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน การสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์และสนับสนุนการทำงานทีมและการร่วมมือ สมรรถนะเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้องค์กรและชุมชนก้าวไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนในหลายด้านของการพัฒนาและการบริหารองค์กรในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและความซับซ้อน

บทสรุป

สมรรถนะในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลมีหน้าที่เช่นเดียวกับนักปกครองอื่นๆ ที่ต้อง "บำบัดทุกข์ บำรุงสุข" ให้แก่ประชาชน ทั้งนี้ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความมั่นคงภายใน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักสำคัญ จึงได้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุม ดูแลอย่างเข้มงวด เช่น การลงโทษทางวินัยเช่นเดียวกับข้าราชการ และจัดได้ว่าปัจจัยทางการบริหารเชิงพื้นที่ที่สำคัญและทรงคุณค่ายิ่ง โดยสมรรถนะในการปฏิบัติงานของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในยุคดิจิทัลควรมี 3 สมรรถนะ คือ 1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วยด้านการปกครองและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม ด้านการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน และด้านการบริการ 2. สมรรถนะเฉพาะงาน (Job Competencies) คือการประสานงาน และ 3. สมรรถนะในงาน (Functional Competencies) การมีความรู้ทักษะที่หลากหลาย เพื่อการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย. (2537). *คู่มือปฏิบัติงานเกี่ยวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2565). *ประเทศไทย 4.0-ระบบราชการ 4.0*.

Retrieved on 26 August 2023, from:

<https://poro.onab.go.th/th/content/category/index/id/17>.

ฉลวย พ่วงพลับ.(2548). *บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้าน: กรณีศึกษาอำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา*.

การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยบูรพา

พิเชษฐ์ ศรีสุข และวิภาพรรณ อุปนิสากร. (2562). บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในอนาคต. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*. 1 (1), 41-51.

ส่วนบริหารงานกำนันผู้ใหญ่บ้าน สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

(2559). *คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ.2559*. Retrieved on 26

August 2023 from: <https://multi.dopa.go.th/svhad/news/download7>

สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2564). *คู่มือปฏิบัติงานกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน*.

กรุงเทพฯ: สำนักบริหารการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

สิริกาญจน์ เอี่ยมอาจหาญ. (2564). สถานภาพและบทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับเทศบาลตำบล จังหวัดนครนายก. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 12 (2), 56-61.

อรรถวุฒิ พลະสุข, ณัฐนันท์ เนื่องนันท์, จิราพร บาร์ศรี. (2566). สมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านบ้านบะตะกา ตำบลหนองใหญ่ อำเภอโพธารอง จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารสังคมศาสตร์นิติศาสตร์*. 4 (2), 139-146.